

Književnost.

Die Einfälle der Türken in Krain und Istrien von Franz Levec. To je naslov 58 stranih debele knjižice, ki je ravnokar izšla kot poseben odtisek letošnjega programa tukajšnje velike realke. V njej je opisanih štiriindvajset turških napadov na Kranjsko od l. 1408 do 1491 in najdajst na Istro, oziroma Primorsko od 1469 do 1482. Mnogo se je do sedaj že pisalo o turških bojih in proti turški sili ukrenenih obrambah, ali lahko rečemo, da tako korenito in tako mojsterski še nihče ni pisal o tem predmetu, kakor g. mestni šolski nadzornik prof. Levec. S posebno živini barvami je naslikano pustošenje in ropanje lepe naše domovine po sovražnikih, ki so nam bili deloma najbližji po krvi in jeziku (kajti celo na sultanskem dvoru v Carigradu so govorili v XVI. stoletju hrvaški jezik). Natanko je opisano, kako so slovenske dežele (Kranjsko, Štajersko, Koroško in Gorisko) skupno delovale proti skupnemu sovražniku in tudi v tem pokazale, da čutijo narodno sorodnost in zgodovinsko jedinstvo. Zato pa bode vsakdo knjižico veseljem in užitkom prebiral. S. R.

Iz Velikih Poljan. (Še jedenkrat družba sv. Mohorja.) Naša književnost ni baš bogata spisov primernih nežni mladini. O tem nedostatku se je že mnogo pisalo in govorilo, kar pa ni imelo do sedaj še — žal — zaželjenega uspeha. Le malo izide pri nas mladini primernih spisov, pa še teh ne najdemo vseh v naših otroških knjižnicah. Kako težko se spravi v proračun kak krajec za knjižnico, vè vsakdo izmed nas. Zato sta nasvetovala, dva tovariša v 10. številki »Tovarišev«, naj bi družba sv. Mohorja, ki ima skoraj vse šole za ude, ponatisnila nekatere svojih knjig iz prejšnjih let ter izdala tudi nekatere druge spise za mladino. Tako bi nas preskrbeli družba sv. Mohorja s spisi za našo mladino, ki bi našli pot v skoraj vse otroške knjižnice in bi ne trohneli nerazprodani, kakeršna je usoda mnogoterim našim mladinskim knjigam.

Gospod Ivan Tomšič je izdaval svoje dni »Knjižnico slovenski mladini«, ki je pa vspela samo do 3. zvezka; istotako je »Slovensko učiteljsko društvo« začelo izdavati »Knjižnico za mladino«, katera je pa ostala pri svojem prvem zvezku. Ponesrečila so se

dosedaj tudi vsa slična podjetja. Družba sv. Mohorja bi nam v tem oziru lahko pomagala, ako nam ustanovi »Knjižnico za slovensko mladino«. Kakor izda zasluzna družba vsako leto »Večernice«, namenjene v pouk in zabavo našemu narodu, tako naj izda vsako leto snopci »Knjižnice za mladino«. Družba naj ponatisne nekatere zanimive in mladini primerne knjige in spise, pridobi naj si pa tudi novih spisov, izvornih ali prestavljenih. Prestavlja naj se največ iz slovanske književnosti, posebno češke, ki je jako bogata dobrih spisov te vrste. Spisi naj so zanimivi kolikor toliko tudi za ostale ude.

Še nekaj. Slovenci imamo list za mladino, s katerim se moremo ponasati pred svetom. Žal, da ni vrli »Vrtec« tako razširjen, kakor zasluži. Gospod urednik misli ponatisniti nekatere starejše letnike, ki so že pošli. Družba sv. Mohorja bi si pridobila zaslug, če si pridobi pravico, ponatisniti vse dosedaj izišle razprodane tečaje »Vrtea«. Če izda družba »Vrtec«, ustregla ne bo le naši mladini, nego izvestno tudi vsem svojim udom. Ta list ima toliko zanimivih in poučnih spisov, da ga bo gotovo vsakdo rad in s pridom čital. Gotovo nimajo vsi listovi naročniki shranjenih vseh popolnih letnikov, ker se posamezne številke tako rade pogube; ustrezno bo tedaj tudi tem. Mnogo sedanjih naročnikov pa prejšnjih letnikov niti nima, saj je »Vrtec« list za mladino in sedaj v 20. tečaju. Tudi otroške knjižnice nimajo po večini starejših letnikov. Sicer se pa bodo začeli ponatiskovati Slomšekovi spisi, ki jih je že izdal M. Lendovšek, te ima že tudi marsikdo izmed nas, pa jih bo dobil še jeden pot.

Naša iskrena prošnja do slavnega odbora družbe sv. Mohorja se tedaj glasi:

Vsako leto naj se izda po jeden snopci »Knjižnice za slovensko mladino«. V to svrho naj se ponatisnejo primerni spisi, izdajajo naj se izvorni ali iz drugih, posebno slovanskih književnostij prestavljeni spisi; posebno se pa priporoča, da se ponatisnejo vsi razprodani tečaji »Vrtea«, ki se bo le tako razširil, kakor zasluži; našel bo pot v skoraj vsako hišo in šolo na Slovenskem. Če vstreže slavni odbor naši želji, pridobila si ne bo družba sv. Mohorja le novih zaslug za naš narod, nego izvestno tudi obilo novih udov. I. Z.—c.

Listek.

O sijajnem stanju učiteljc.

II.

Vidite gospod urednik, da časi tudi ženska glava katero zadene. Uganila sem namreč, da Vam moj dopis ne bode všeč. To so pričale Vaše opazke, in dovolite mi par besed o njih. Pravite, »Tovariš ni

nasproten učiteljeam«. Saj to jaz sama trdim s tem, ker ga berem! Opazko radi števila učnih ur Vam pa razveljavim učni črtež za razdeljene dvorazrednice z dne 10. listopada 1884. l. št. 20691, oziroma z dne 25. kimovca 1886. l. št. 2439. Ta črtež določuje v I. razredu 26, v II. razredu 27^{1/2} ur.¹⁾ Ako odštejemo

¹⁾ 28^{1/2}!

ure za ročna dela II. razreda in jih pridenemo učiteljicini, ima poslednja 30, a g. nadučitelj 23 $\frac{1}{2}$ ur.¹⁾ In ako se oziram še na ta slučaj, da poučuje učiteljica petje v obeh razredih, potem znaša diferenca celih 8 $\frac{1}{2}$ ur.²⁾ Te ure si more učiteljica skrečiti za 2, ako ji je mogoče 2 oddelka deklic pri ročnih delih združiti. Vender poučuje še 6 $\frac{1}{2}$ ur.³⁾ več na teden. Vidite torej, gospod urednik, da nisem prav nič pretirala.⁴⁾

Pa tudi drugim gg. sotrudnikom moj dopis ni ugajal. Neki g. tovariš se je celo nemiški izrazil »wird ihr schon die Lust vergehen!« Pa zaradi te opazke ne, gospod urednik. Jaz sem gorenjsko dekle in Gorenjci smo svojeglavni ljudje. Jemnasta! kaj sem pa sedaj napisala! Bog bodi — ali pravo za pravo — Vaš svinčnik bodi milostljiv mojemu dopisu! Sedajle mi je prišlo na um, da ste g. urednik tudi Gorenjec in mahoma mi je upadel pogum, udrihati po mojih rojakih. No, pa pritrdili mi bode venderle, da malo trdne volje človeku ne škoduje. Jaz jo imam precejšnjo merico, tako da si mislim:

Ti streti me moreš, potreti nikdar
Osode sovražne besneči vihar!

¹⁾ 24 $\frac{1}{2}$! — ²⁾ 7 $\frac{1}{2}$! — ³⁾ 5 $\frac{1}{2}$!

⁴⁾ Nam je več slučajev znanih, da nadučitelj poučuje petje v obeh razredih, dasi je tudi takih slučajev mnogo, da poučuje učiteljica kot druga učna moč. Sicer je pa pouk v ročnih delih in v petji tako za učno moč kakor za otroke kaj mikaven tako, da preveč ne utruji ne one ne teh. Nadalje je uvaževati, da je pouk v drugem razredu mnogo utrudljivejši. Koliko časa že tu vzamejo korekture slovnčnih, pravopisnih, spisnih in računskih nalog obeh oddelkov, katere se vse vrše izven učnih ur in brez katerih si uspešnega pouka misliti ne moremo. In to je najbolj duhomorno delo učiteljevo. Take korekture so sicer tudi v I. razredu potrebne, a samo v 2. oddelku in tu so naloge mnogo priprostejše in krajše. Končno ima učiteljica s poukom v I. razredu mnogo ugodnejši položaj. Ona je prvcem mnogo pristopnejša nego učitelj in si laže in hitreje pridobi njih zaupanje, katero je prvi pogoj za uspešno delovanje v šoli. Z »gorenjsko svojeglavnostjo« tedaj trdimo, da je od Vas navedena razlika v učnih urah bolj navidezna, v zadostilo pa sprejmite Vam z »gorenjsko odkritosrčnostjo« gori podani kompliment!

Ured.

Tretjim slednjič ni všeč, da sem jaz Lepkova. Lejte no, kaj sem jaz kriva? To je pa takole prišlo. Moj ded — Bog mu daj nebesa, meni pa zaslužene peneze — bil je menda prav zal dečko. In kadar je prišel v delarno k pradedu, dvignil in poljubil ga je ta rekoč: »O lep, lep moj Tomaž!« Hudobni ljudje pa, katerih tudi takrat ni manjkalo, dali so Tomažku brz priimek »Lepek«, kateri se ga je držal do groba, in se drži še nas. Vidite torej gospod urednik, da sem jaz čisto po nedolžnem Lepkova, kar mi pa prav nič ne preseda.

Vse drugačen pa je gospod pesimist. On me prav prijazno sprejme pod svoj prapor. Raca na vodi! — Sedaj pa res ne kaže odložiti peresa. Mogoče je, da bode gospod urednik še slišali in — joj, to bo pokora za Vas — še tiskali v »Tovariši«, da je Lepkova dobila odliko, kakor zajec, kateri

»Tekel pred bobnom je prvi iz boja
Vender prinesel svetinjo domov!«

No, malo me pa tudi gospod pesimist pritiska meneč, da se rada prijemljem novosti. Velja pač potrpeti, ker res rada »pošpegam« v »Bazar« ali kako drugo novino jednacega zadržaja. Kar se pa tiče prikazni »fata morgana«, pa nam ni ravno tako nedosegljiva, kakor popotnikom puščave, ker ako pazljivo pregledujem »Popotnikov« koledar, zapazim vender nekaj učiteljic, katere so uvrstene v blažene trume prvih plačilnih razredov. Sevč, kar nas je oblagodarjenih s smolo, še tega prav natančno pogledati ne smemo!

Sploh pa mi dovolite omeniti, da se jaz nikakor ne čutim poklicano pisateljico, akoravno imam še ošpičen svinčnik in še pipec, da ga lahko poostrim. S temi vrstičami hotela sem jedino le g. dopisniku »Slov. Naroda« pokazati, kje se nam je oglasiti, kadar se kaj skavsamo, ali nam ni kaj po všeči. »Tovariš« je naše glasilo, ne pa politični listi, katere bere vse občinstvo in se s tem spodkopava avtoriteta vsemu učiteljstvu!

Priporoča se

Lepkova.

Naši dopisi.

Z Bleda. (Konferencija). Konferencija za ravnoliški okraj se je vršila dne 22. mal. srpana na Bledu pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika č. g. župnika Jakoba Aljaža. Navzočni so bili vsi učitelji razven g. Kavalarja iz Rateč. Prisotna sta bila tudi č. g. Tavčar, župnik iz Leš in g. Kačar, kaplan iz Radovljice. G. nadzornik imenuje svojim namestnikom g. nadučitelja M. Kovšco iz Kroke. Zapisnikarjema pa sta bila voljena z vsklikom g. Piš iz Bele Peči in gđc. Strle iz Gorjan.

Prvi je poročal g. nadzornik o stanju šolstva. Omenjal je najprvo, da je zadnjikrat kot nadzornik med nami (zal!). Radi bolehnosti, družih opravil itd. odložil je nadzorstvo. O stanju šolstva se je povoljno izrazil in pohvalil gg. učitelje, da so povsem svojo dolžnost izpolnjevali. Poudarja posebno važnost vzgoje. Pouk naj le bode kot sredstvo. Sem ter tja je našel nekatere napske, katere se bodo gotovo s časom odpravile. Posebno ga pa veseli, da je njegova razprava pri lanski konferenciji »o ljudskem in cerkve-